

Motion till riksdagen 2021/22:2078

av **Fredrik Christensson och Annika Qarls**son (båda C)

Effektivare markanvändning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att infrastruktur i form av kraftledningar ska samordnas med väg- och järnvägsdragningar för att minimera det totala markintrånget och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att översikt och planering för all infrastruktur för alla aktörer på marknaden måste samordnas regionalt för att säkerställa effektiv markanvändning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att teknikval och vägval vid beslut om kraftledningar ska bygga på en samhällsekonomisk bedömning och ske i en transparent process och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersättningssystemet till markägare måste reformeras mellan markägare och exploatör och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge statliga myndigheter och bolag riktlinjer för att värna våra gemensamma mark- och skogsresurser och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det sker oerhört stora satsningar runt om i hela landet på infrastruktur av alla sorter. Nya resmönster kräver högre kapacitet på vägar och järnvägar och det är en annan elmarknad som kräver nya ledningar för kraftöverföring och för att minska sårbarheten. All infrastruktur har det gemensamt att den är en förutsättning för att samhället ska fungera och utvecklas idag och imorgon. För det finns en stor majoritet och ett starkt stöd.

Ett problem är att planerade och genomförda investeringar tar tusentals och åter tusentals hektar jord- och skogsmark i anspråk. Det är investeringar som sker över tid och det är olika aktörer, både myndigheter, statliga affärsverk och privata bolag som är

inblandade i olika projekt – idag utan någon som helst samordning av projekten eller att någon har uppdraget att ha ett översiktligt ansvar. Därför finns det heller ingen som med den kunskapen, det perspektivet eller med ansvaret kan påverka teknikval, dragning eller samordning på ett översiktligt plan. Vi anser att varje statlig myndighet som Trafikverket eller affärsbolag som Svenska kraftnät ska vara skyldiga att samordna sina infrastrukturprojekt.

Det hållbara svenska skogsbruket är en del av lösningen för klimatutmaningen eftersom skog binder koldioxid när den växer. Kol lagras sedan i köksbordet, hyllan eller huset under deras livslängd. Ännu bättre effekt för klimatet får det om träprodukter ersätter andra mer energikrävande produkter eller används som energikälla i stället för olja eller kol eller andra fossila bränslen. Det finns många skäl att använda marken effektivt när ny infrastruktur byggs, även miljömässiga.

Det planeras för att förstärka stamnätet med en ny 400 kilovolts ledning mellan Stenkullen i Lerums kommun och Skogssäter i Trollhättan. Förslaget i nuläget är ännu en ledningsgata fast där redan finns två. Med den nya ledningen kommer ingen av de andra att försvinna, utan alla tre ska vara kvar. Att både boende och markägare ifrågasätter behovet och val av teknik borde också gälla för Svenska kraftnät, som i detta fall är exploatören. De boende oroar sig mycket för skogens värden, inte bara de ekonomiska utan även den biologiska mångfalden och naturvärdet. Strålningen som en ny ledning avger är ytterligare en riskfaktor. Att husen och den intilliggande marken kommer att tappa i värde är annat som oroar. Även kommuner blir lidande då mark som annars hade kunnat användas på annat sätt med byggnation eller företagsutveckling eller vara ostört område för lång tid blir upplåst.

Svenska kraftnät renoverar Harsprångsledningen på sträckan Trollhättan–Sege. Man har valt att dela upp i etapper, vilket försvårar för berörda. Verket har inte tagit ett helhetsgrepp för att minska intrånget genom marksnål teknik. Enligt deras uppgift så är hållbarheten för en luftledning 20 år kortare på Västkusten än i inlandet. Detta påverkar saltets påverkan.

Vi anser också att det måste finnas en regional instans som har helhetsansvaret för att markanvändningen ska vara effektiv. Denna regionala instans ska ha ansvaret för att se till helheten där många olika projektörer kan vara verksamma och utifrån det ha möjlighet att agera proaktivt. För att säkerställa en effektiv markanvändning här krävs det att någon instans i ett tidigt skede har ansvar och befogenheter att reglera vilka alternativ till teknikval och dragningar som är möjliga för de olika projekten.

Elektrifieringen av industrin och transportsektorn är en viktig del av arbetet om vi ska minska påverkan på klimatet. För att lyckas måste vi se till att ha en tillräcklig överföringskapacitet i ledningsnätet. Vi anser att utgångspunkten bör vara att nya ledningar ska säkerställa en effektiv markanvändning. Om ett markintrång bedöms som oundvikligt ska det finnas krav på att tydligare visa på den samhällsekonomiska nyttan för olika alternativ med olika markåtgång. I Danmark sker nu stora projekt för att gräva ned luftledningar därför att marksnål teknik bedömts mer värdefull för samhället. Minskat markintrång minskar också konflikterna lokalt.

Ersättningen vid expropriation har Centerpartiet drivit på för att stärka upp. Men det finns fler förändringar som krävs. Bland annat handlar det om att ersätta den ackumulerade effekten. Ett ingrepp ligger ofta över mycket lång tid och ersättningen borde bygga mer på just detta faktum. Till skillnad från när expropriationslagen antogs är det inte bara statliga aktörer i medborgarnas tjänst som bygger infrastruktur utan det är numera affärsdrivande verk eller bolag, och därför måste ersättningarna bygga mer på principen

vinstdelning mellan markägare och exploatör. Att ersättningarna reformeras på detta sätt skulle också öka incitamenten att effektivt nyttja marken.

Affärsverket svenska kraftnät ska vara ett bolag som på ett miljömedvetet och tydligt framåsyftande sätt går i spetsen för en teknikanvändning, teknikutveckling och samhällsplanering som både fångar miljömedvetenheten om framtida utmaningar där jordens och skogens resurser har en given plats och som tillsammans med övriga statliga verk och myndigheter bygger och planerar infrastruktur på ett offensivt och nydanande sätt. Detta bör ges regeringen till känna.

Fredrik Christensson (C)

Annika Qarlsson (C)